

NKS -

ENESTE STUDENTORGANISASJON MED
LEVENDE DEBATTER OM MARXISME OG SOSIALISME

NKS ARRANGERER

STUDIESIRKLER - SKOLERINGSMØTER - se side 8

1-2-83

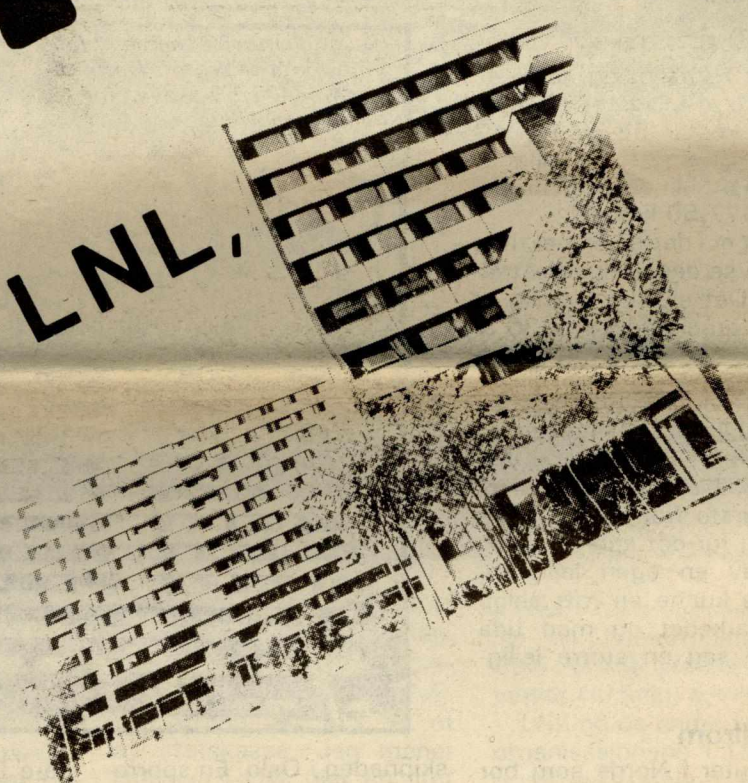
oppbrudd

UTGITT AV NORGES KOMMUNISTISKE STUDENTFORBUND

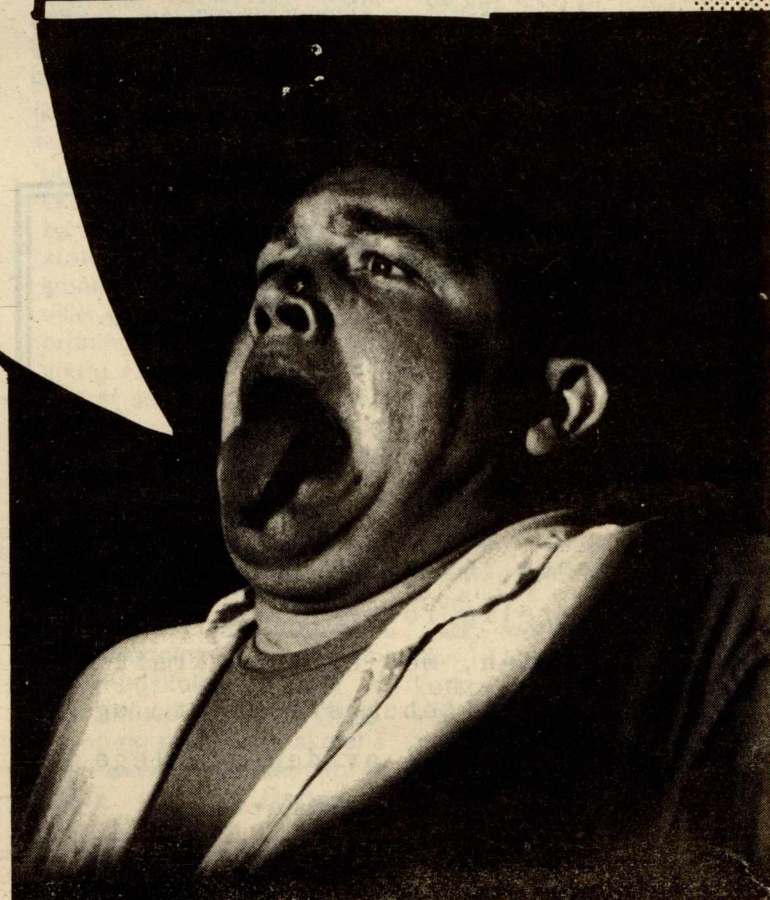
MUSLEIESTREIK

SOSIALISMEDEBATT

LANDSMØTE-EKSTRA FRA LNL,
LNS OG NSU

SOS-front

UTGJEVEN AV OSLO NKS MED STØNAD AV
KULTURSTYRET I STUDENTSAMSKIPNADEN

ANSVARLEG REDAKTØR: KJERSTI BOTNEDAL

TRYKT PÅ A/S DUPLOTTRYKK

UNIVERSITAS

NKS MED FULL STØTTE TIL HUSLEIESTREIKEN:

Blodpriser for 12 kvadrat

- Billigste hybel på Sogn koster 53,50 kroner pr. m². En 2-roms leilighet på 65 m² ville tilsvarende koste 3477,50 kroner.
- Studenter bor 5 år på hotellrom bygd til vinterolympiaden 1952.

- Bruker Sos.front hovedstyreposisjonene til å fremme bedriftsinterne rasjonaliseringstiltak og ikke til å presse staten, må Sos.front søke andre alliansepartnere enn PF/NKS i Studenttinget.

NKS støtter fullt ut krava fra de streikende på studentbyene Sogn og Kringsjå. Vi vil gjøre det vi kan for å støtte streiken praktisk og politisk. Hermed oppfordres NKS-ere på Universitas og høyskolene til å fremme støtte-resolusjoner på allmøtene.

Tomme studentbyer

Mye kan tyde på at studentbyene om kort tid vil tømmes for studenter. På Fantoft i Bergen står mange hybler tomme, og for første gang i historia er det ingen boligkø ved Studentsam-

Prisreduksjoner

Sosialistisk Fronts representanter i Hovedstyret har laga et skriv om åssen få ned prisene på hyblene. 2 realistiske alternativer blir nevnt: 1) effektivisere boligavdelingen (dvs. rasjionali-

Vi er ikke tjent med studenttillitsvalgte rasjonaliseringsekspert, samme om de kaller seg konservative eller sosialister.

I dagens situasjon har vi alle mulighet til å samle oss bak krav om bedre botilbud

53,50 pr. m²

Vi har rekna ut og kommet fram til at billigste hybel på Sogn koster 53,50 kr. pr. km². For en 2 roms leilighet på 65 m² blir dette ei husleie på 3477,50 kroner.

Det er i dette perspektivet vi må se denne husleiestreiken. Det er ikke uvanlig at folk i arbeid på 25 til 30 år har 2 roms leilighet. Med den prisen på husleia ville alle fått botilskudd på sosialet. Eller så var husleia så stor fordi en betalte innskudd. I så fall fikk en for det første fratrekk på skatten og for det andre blei en eier av en egen leilighet. Denne kunne en fritt selge på markedet og med tida skaffe seg en større leilighet.

Hotellrom

Studenter i Norge som bor på en studentby har den felles skjebne at hyblene er bygd etter en modell som blei laga i 1952. Sogn Studentby blei bygd til vinterolympiaden og formålet med brakkene var at de skulle brukes som hotellrom. Men på et hotellrom bor folk toppen 1 uke — studenter skal bo her i 5 år.

skipnaden i Oslo. En spørreundersøkelse foretatt i Bergen synes å bekrefte at studenter foretrekker andre boalternativer enn studentbyene dersom det er mulig.

Ser vi på prisen pr. m² skjønner vi godt at folk foretrekker andre botilbud. Nær sagt alt blir billigere, det fins i tillegg muligheter for at man kjøper seg inn i sin egen leilighet.

sere f.eks. ved naturlig avgang), 2) fjerne tilleggsytelser. Om samtlige tilleggsytelser på Sogn blei fjerna, ville fortsatt husleia være 35,20 kroner pr. m². For en 2 roms leilighet på 65 m² ville månedlig husleie fremdeles være 2438 kroner. For hus bygget i 1952 er en slik husleie usannsynlig.

Uholdbar strategi

Nå er det slik at alle som kjenner boligavdelingen i Samskipnaden vet at den er tungdrevet. Men rasjonaliseringer vil sannsynligvis ikke forandre strukturen slik den er i dag, hele Samskipnaden er et oppsvulma byråkrati med en nomenklatur vi sjelden har sett maken til. NKS vil ikke støtte en rasjonalisering av lavere stillinger som må medføre reduksjon i velferdstilbudet.

Feilspor

Å redusere tilleggsytelsene er et blindspor. Hyblene blir verken billigere eller bedre avd en grunn. Det eneste som skjer er at studenter må skaffe seg disse tjenestene på annet vis, og dermed reduseres enda mer av studentvelferden.

og studiefinansieringsvilkår. Måtte bare ikke sos.fronterne i hovedstyret ha «slutta å fungere som studentenes representanter», slik Sos.front sjøl så glimrende karakteriserte oppkjøpsordninga i Samskipnaden.

Student -83

Streiken på studentbyene bør brukes til å sette søkelyset på situasjonen til norske studenter. Gjennomsnittsalder: 25 år
Arbeidstid: deltid
Bolig: 12 m²
Lån: 100 000
(4-5 års studium)
Arbeid etter endt studium: Høyst usikkert

Brei støtte og enhet

De streikende må få så brei støtte som mulig. Folk utaford studentmiljøet blir sjokkert når de får vite om forholda. De må for all del få muligheten til å bli sjokkert, studenthelsen er først og fremst basert på uvitenhet.

Dersom den økonomiske situasjonen i Samskipnaden blir løst ved at bo- og velferdstilbudet raseres må Sos.front søke andre alliansepartnere enn PF/NKS. Vi ser ingen forskjell på at konservative eller såkalte

Tradisjonen tro har Universitas greis å fortie en stor husleiestreik.

I Bergen er det ikke husleiestreik, men studentavisa Studvest offer flere sider på dette temaet fordi mange studenter i Bergen ser husleiestreik som eneste middel mot staten sine nedskjæringer. I Oslo harover halvparten av beboerne på Sogn og Kringsjå valgt husleiestreik som aksjonsmiddel, mens studentenes organ, Universitas kun refererer til streiken med et mini-intervju.

Universitas har lange tradisjoner i å gå mot husleiestreikene som har vært på studentbyene, det har vært i tida da Grønt Gras styrte i Samskipnaden. Nå styrer Sos. Front. De går ikke mot streiken, men i et intervju med Oppbrudd sier de sittende styrerepresentantene: Vi støtter kun deler av streikegrunnlaget. Når altså Sos. Front sitter med hovedorganet til studentene i Oslo, og derfor har all mulighet til å gi de husleiestreikende all den støtte de måtte trenge; velger Sos.Front å FORTIE.

AKSJONEN I FERD MED Å GI RESULTAT

AV ATLE WINJUM,

LEIAR FOR AKSJONSKOMITEEN.

I november -82 fekk leigebuarane på Studentbyane varsel om 10% husleigeauke frå 1/1 -83 og nye 8% frå 1/7. Sos.front sine fire studentrepresentantar, som er i fleirtal i Samskipnadsstyret, gjorde det klart på budsjettmøtet i desember at dei støtta 10%-auken, og at dei også ville gjennomføre 8%-auken i juli dersom det ikkje kom ekstraleivning frå staten.

Etter knapt ei veke med husleigeaksjon, har dei same studentrepresentantane hevda at dei uansett vil gå mot auke frå 1.juli. Dette er eit viktig framsteg i kampen. Men dettyder ikkje garanti.

VI TRENG GARANTIIAR.

Kvar pengane eventuelt skal takast frå, dersom det ikkje kjem ekstraleivningar, er ikkje klart. Dersom husleiga f. eks. skal haldast nede ved å heva semesteravgifta, er jo studentane totalt sett like langt. Altså er ikkje det ei akseptabel løysing.

Dersom eit vedtak i Samskipnadsstyret svekkar Samskipnaden sin økonomi, har staten lovleg rett til å omgjera vedtaket. Innstillinga frå studentrepresentantane er altså viktig, men kan aldri bli ein garanti.

VARIG LØYSING.

Ei av dei viktigaste årsakene til den store husleigeauken er forverringane i husbankvilkåra som kom i fjor. Desse forverringane gav spesielt store utslag for studentbyane, sjølv om styresmaktene beklaga det som "utilsiktet". I fjor fekk Samskipnaden kompensasjon for dette, den såkalla "Langsletlappen."

Men i år har ikkje staten gått med på ein slik kompensasjon. Det er dette kravet Samskipnaden sjølv går ut med no. Eit slikt krav må sjølvsagt ha full støtte. Men sjølv om det skulle koma ei slik ekstraleivning i år og, vi' ikkje problemet vera løyst. Også om vi skulle få ei såkalla "intern løysing", og dermed unngå dei 8% frå 1.juli utan ekstraleivning, vil trugsmålet om eit prishopp koma att kvart år framover.

Difor trengst det no ei varig ordning, for at ikkje "velferds"-organet Husbanken skal tvinga "velferds"-organet Samskipnaden til større prisauke enn på spekulasjonsprisen på den private bustadmarknaden.

Hvem går?

Oppbrudd har bladd gjennom den gamle Universitas og funnet at gjennomgangstonen det siste halvåret har noe med "gå" å gjøre, her trykker vi en del utdrag:

- Jeg går.
- Jan L. Brekke -81.
- Simonsen må gå!
- Studenttinget 16/9
- Jeg går ikke!
- Finn Terje Simonsen
- Collet bør gå- !
- DKSF
- Jeg går.
- John Peter Collett
- Går jeg?
- FTS
- Gå til meg!
- Ingjald Ø: Sørheim, 12(?)okt.
- Jeg går!
- FTS
- Går du så kommer jeg.
- J. E. Johnsen
- Bare hvis direktørlønningene går ned. Ellers går jeg.
- JEJ
- Direktørlønningene er et bindende dokument.
- Jakhelln
- Går jeg?
- JEJ
- Enten går Sørheim, eller så går jeg.
- JEJ
- Hvem går?
- Oppbrudd

K.B.

KRAVA

SOM ER STILTE I AKSJONEN ER:

- Husleiga attende til -82-nivå!
- Ingen husleigeauke i 1983!

Aksjonen rettar seg vidare mot den generelle forverringa av studentøkonomien, med krav om kraftig heving av bortebruarstipendet, og ei reell betring av den statlege støtta til studentvelferd.

FORTIER

Så langt til høyre trodde vi ikke det var mulig å gå på så kort tid, men kanskje Baard Johannesen har rett: "4 uerfarne studenter velges av Studenttinget, og puttes sammen med 13 drevne direktører... - og det s'jer gang på gang at disse direktørene snurrer disse representantene rundt lillefingeren."

Satt på spissen kan man si det slik at DEN DAGEN DISSE STUDENTENE BEGYNNER Å FUNGERE SOM STYREPRESTANTER DA SLUTTER DE SAMTIDIG Å FUNGERE SOM STUDENTENES REPRESENTANTER."

Hva er det Universitas prioriterer framfor denne nødvendige støtta til de husleiestreikende?

For enhver utenforstående må det synes høyst merkelig at det oppstår ei stor tillitskrise på grunn av to datoer: 12. oktober eller 1. november. Ikke fordi dette ikke har noe med saken å gjøre, men ganske enkelt fordi Universitas også FORTIER bakgrunnen for denne eventuelle tillitskrisa.

Sos.Front gikk til valg mot amerikanisering av Samskipnaden og mot mafiasystemet i den samme bedrifta. (se side 7.) Direktørlønnene skulle ned, og alle avdelinger i Samskipnaden skulle skilles ut slik at studentkampen kunne bli lettere å føre fordi systemet ble mer oversiktlig.

Sos.Front har ikke utretta en millimeter av det de har satt seg fore. Knappt en måned etter makt-skifte bringer Universitas et intervju med Jakhelln; spesialist i arbeidsrett, som sier at lønningene ikke kan endres. Jon E. Johnsen sier megetsigende at ansettelsespapirene - når de engang kommer ut - vil endre hele bildet. Ørbeck Sørheim vil ikke vise ansettelsesattesten, fordi det er enhver ansetts rett å holde denne hemmelig. Universitas nevner ikke med et ord at det i hele arbeiderbevegelsens historie har vært en merkesak nettopp å offentliggjøre slike ansettelsessaker for å unngå spytt-slikking og tillegsgoder for enkelte arbeidere. Men for sjefsskiktet er det klart en fordel at slike papirer hemmeligholdes. Og

for Jon E. Johnsen er det også en selvfølge at slike papirer ikke må bli kjent utenfor Samskipnadens indre gemakker. Kanskje tilliten mellom administrasjon og ledelse blei svekka?

Det eneste Sos.Front har oppnådd mens de har sittet med makta er at studentene ved Sogn og Kringsjå har gått til husleiestreik mot den prisstigninga som Sos.Front har vedtatt. Men dette er en husleiestreik som ikke bare retter seg inn på prisene på studenthybler. Den krever også bedre låne- og stipendvilkår. Husleiestreiken representerer noe nytt i studentpolitikken. Folk streiker ikke bare for bedre økonomiske vilkår, det streikes også mot at student-er skal leve som annenrangs folk, og betale som om de bodde på første klasse.

Denne husleiestreiken er mindre viktig for Universitas enn om Johnsen eller Sørheim går. Hadde bare Universitas spekulert i denne saka slik at det var mulig for folk å følge med i råttenskapen i systemet, kunne vi forstå sensasjonsoppslaget.

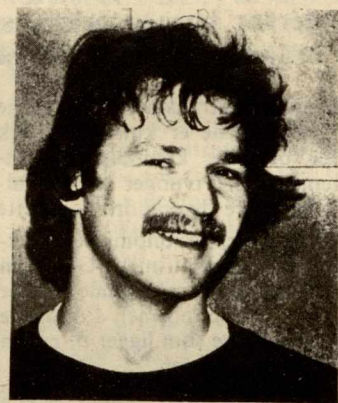
Klassekampen er den eneste avisa som har skrevet jevnlig om råttenskapen i Samskipnaden. Helt fra avsløringene i 1981 da Jan L. Brekke trakk seg etter at revisor ikke ville godkjenne Brekkes regnskaper. Klassekampen skreiv artikkel etter artikkel som understøtta den valgkampen PF og Sos.Front førte mot Finn Terje Simonsens anti-student-politikk. Klassekampen sa aldri, slik Sos.Front gjorde det i valgkampen, at Samskipnaden var en mafiaorganisasjon. Men antyda at det kanskje var avtalt spill mellom Sørheim og Simonsen om den jobben Simonsen fikk etter at han trakk seg som formann i hovedstyret.

Denne uttalelsen fikk Sørheim, Simonsen og hovedstyret til å gå til injuriersøksmål mot Klassekampen. Sos.Front har ikke trukket dette injuriersøksmålet, tvert om er de nå sterkt forbausa over at Sørheim kanskje har tilbudt Simonsen jobb mens han ennå satt som hovedstyreformann. Altså fins

Stemmer mot varsla prisøkning 1. juli

— Støtter derer husleiestreiken på Sogn og Kringsjå, hovedstyreprerestanter Jon Johnsen, Marit Heiberg og Dag Odnos?

— Vi mener studenter bør akseptere en prisstigning på 10 prosent. Det har vært Sos.frontens politikk i alle år at vi aksepterer prisøkninger innenfor økningen i kostnadsnormen. En streik mot husleieøkning 1. juli synes vi er berettiga.

det også skriftlig materiale på det Klassekampen spekulerte i.

Sos.Front har ennå ikke trukket tilbake injuriersøksmålet. De har derimot gått sammen med høyresida i Studenttinget og forfatta et brev til administrasjonen. Her står det bl.a.: "Studentsamskipnaden i Oslo bygger på en styringsstruktur hvor studentene ved sitt flertall i hovedstyret har en sterk innflytelse."

Mener virkelig Sos.Front at studentene har sterk innflytelse over politikken Samskipnaden fører?

Enda Sos.Front:

- 1) Ikke har senka direktørlønnene.
- 2) Ikke kan annet enn å vedta prisøkninger som kun fører til forverra studentvelferd.
- 3) Ikke kan uttale seg om husleiestreiken av nøytralitetshensyn.
- 4) Ikke kan offentliggjøre direktørens ansettelsespapirer.
- 5) Ikke kan trekke tilbake injuriersøksmål mot Klassekampen.
- 6) Ikke kan gjøre en millimeter uten å konsultere Sørheim & co.

Studentpolitikken bør få en oppreisning.

KJERSTI BOTNEDAL

Ingen represalier mot de streikende, lover de 3 hovedstyreprerestantene Jon Johnsen, Marit Heiberg og Dag Odnos.

— Men støtter dere denne konkrete aksjonen som både retter seg mot den husleieøkninga dere vedtok og ei varsla husleieøkning fra 1. juli?

— Sos.fronten vil nok støtte streiken, men bare deler av aksjonsgrunnlaget. Vi i hovedstyret vil ikke foreta oss noe konkret i forhold til streiken. Det vi kan garantere er at vi ikke vil stemme for den prisøkning-

en fra 1. juli som er varsla.

— Så dere vil enten skjære ned på tilleggsytelser eller rasjonalisere bort stillinger?

— Vi vil se om det er muligheter for en mer effektiv drift av boligavdelingen. Dessuten vil vi gå inn for et mer differensiert tilbud.

— Til slutt: Blir det represaliser overfor de streikende?

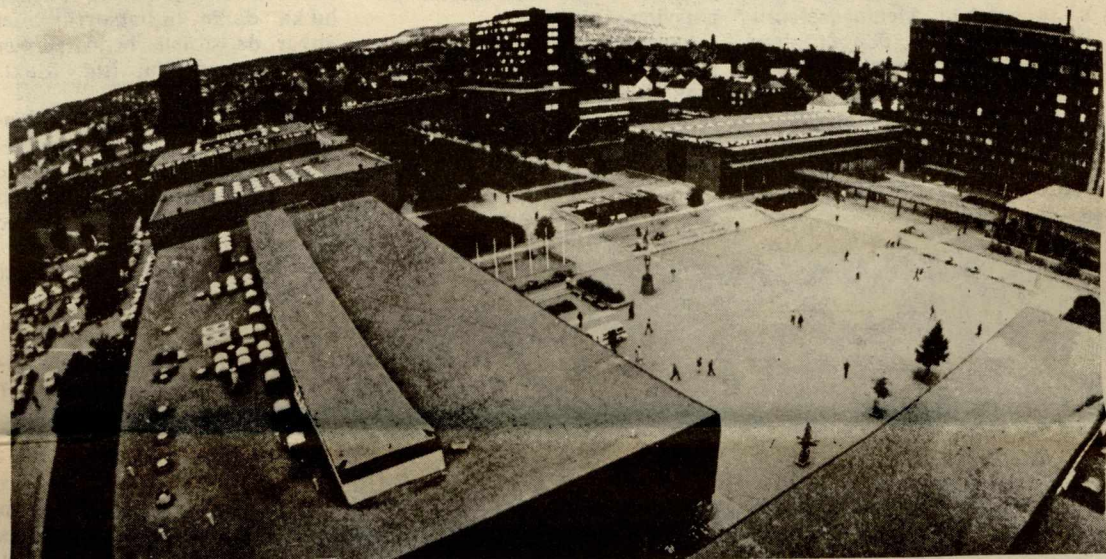
— Nei. Vi synes også det

er uriktig å stille på allmøter slik Grønt Gras gjorde det og fortelle studentene hva de skal gjøre.

(Dessverre måtte intervjuet forkortes. De fleste spørsmål ble misvisende ettersom representantene mislikte utdraga intervjueren hadde gjort av samtalen.)

Kj.

Forts fra side 6

tikk. Disse privatøkonomiske krava er rettferdige i seg sjøl, ikke bare for å utvide rammene for kritikk av faget. Myten om studenter som privilegert gruppe må avlives. Studenter utfører en samfunnsmessig nødvendig jobb, derfor har vi også krav på en rimelig del av «kaka», for å si det sånn.

— Hva må LNL gjøre for å møte disse angrepene fra staten?

— Det er et godt spørsmål, og det er vel her diskusjonene kommer på landsmøtet.

Breie allianser

Det er viktig å være klar over hvem som er motstanderen i denne interessekampen. Bak denne utdanningspolitikken står byråkratene i staten, næringslivet og de to største politiske partiene. Da sier det seg sjøl at vi må mobilisere interessekampen på et breiest mulig grunnlag. Lærerstudentene har for en stor del sammenfallende interesser med lærere og elever i hele skoleverket, og det er sammen med disse at kampen må føres, hvis vi skal få tyngde nok til å presse igjennom forandringer. Altså må vi søke allianser med lærerorganisasjonene og de andre elev- og studentorganisasjonene. Skoleaksjonen -82 var et

godt eksempel på en sånn brei allianse, som utfra felles interesser og brei mobilisering på grunnplanet faktisk pressa 150 mill. kr. ut av statskassa. Jeg mener ledelsen i LNL gjør en stor feil når de i årsberetninga til landsmøtet oppsummerer deltakelsen i Skoleaksjonen som «uheldig» fordi vi «drukna i massemedia».

En sånn innstilling til en brei enhetsfront er direkte sektersk, mener jeg. Våre særkrav må nødvendigvis komme i bakgrunnen i en sånn bevegelse, og det er ikke tvil om at lærerstudentene som framtidige lærere burde ha interesse av at skoleverket får mer ressurser. Så får vi håpe på støtte fra lærerorganisasjonene når de nå ser ut til å ville gjøre tilbakebetalingsordninga til Lånekassa til en viktig sak i lønnsoppgjøret. Det er snakk om solidaritet mellom grupper med felles interesser.

Nedleggelser i Oslo

— Er det spesielle saker for lærerstudenter i Oslo-regionen?

— Ja, det ligger i korta at en nedlegging av en av de to lærerhøgskolene i Oslo er mer aktuelt enn noen gang. Samtidig nedlegges skoler i Oslo over en lav sko, for å spare penger. Dette er grunnlaget for samarbeid

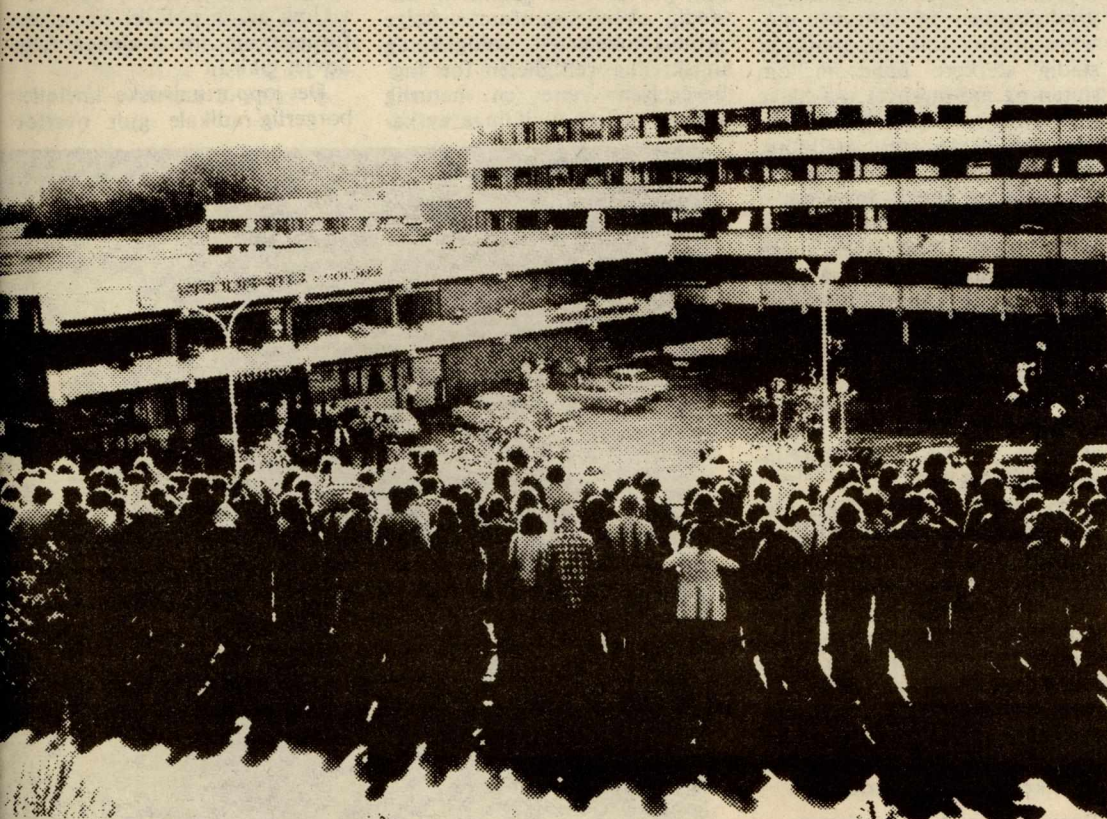
mellom lærerorganisasjonene og lærerstudentene i Oslo. Vi står sterkere om vi jobber sammen om dette.

LNL og de andre studentorganisasjonene i Oslo må også stå samla i kampen mot de planene det regionale høgskolestyret har om å opprette en studentsamskipnad for studentene ved høgskolene i Oslo og Akershus. Det vi tilbys økonomisk er bare smuler, og planene må ses som et forsøk på å kneble de uavhengige interesseorganisasjonene, som LNL, LNS og FR. Det vi trenger er penger til velferd, ikke et korporativt samarbeidsutvalg med staten.

— Hva med samarbeidet innad i LNL?

— Det må bli en åpnere og mer saklig diskusjon mellom fraksjonene. Vi bruker altfor mye tid og krefter på krangling innad. Skylda for det mener jeg ledelsen sjøl får ta på seg fordi det synes mye mot det interne demokratiet i organisasjonen. Dette har NKS påpekt gang på gang, både sentralt og lokalt, og det vil vi fortsette med.

De motsetningene som fins i LNL bør fram og diskuteres grundig, noe vi sjelden får muligheten til. Diskusjonen innad i fronten må være åpen og fordomsfri, hvis vi skal utvikle en bedre politikk.

Husleiestreik

SOSIALISME

Norge forskjellig

Under sosialismen må produksjonen baseres på en planmessig styring. Men denne vil ikke bli vellykka om det ikke er et levende demokrati blant det arbeidende folket. Om ikke arbeiderklassen deltar i samfunnsplanlegginga, vil den nettopp fordi produksjonen er så samfunnsmessig kunne stoppe denne svært enkelt ved arbeidsnedleggelse. Dette

innser borgerskapet i dag, de vil derfor ta i bruk stadig sterkere undertrykkingsmidler. Det er dette undertrykkingsapparatet arbeiderklassen vil kvitte seg med ved en sosialistisk revolusjon. Et «sosialistisk» samfunn basert på vold og undertrykking av det arbeidende folket, vil derfor bare overleve så lenge arbeiderklassen ikke organiserer seg med vå-

pen i hånd for å overta statsmakta.

Polen er i dag et glimrende eksempel på en arbeiderklasse i et såkalt sosialistisk land, som ennå ikke har reist seg med våpen i hånd for å overta statsmakta. De blir derfor undertrykt, men den polske økonomien fungerer elendig.

Sosialistisk Front har nettopp gitt ut ei jubileumsavis for Marx' død hundre år. Avisa er fullstappet av tunge artikler om «marxismen», de har t.o.m. ofra norske m-l-bevegelser en to-siders artikkel. Her betegnes noe jeg tror er AKP som «m-l(1)», dette er det nærmeste de kommer diskusjonen om den norske kampen for et sosialistisk samfunn.

Det typiske på venstresida i dag er mangelen på en konkret politikk om sosialismen i Norge, det er denne diskusjonen AKP nå prøver å ta. Meningene spriker i alle retninger, de som følger med i Klassekampen og Røde Fane vil ha merka det. Et av hovedargumentene til motstanderne av AKP etter forrige landsmøte, var at sosialismedebatten nok måtte sees på som

Det var spesielt Bentham, John Stuard Mill og Adam Smith som snakke om demokrati og folkestyre. De knytta det sammen med den økonomiske nytteteorien: «Størst mulig lykke for flest mulig mennesker dersom alle opptrer som egoister på markedet uten statlig innblanding». Denne økonomiske teorien finnes fortsatt i lærebøkene på sosialøkonomisk institutt, og menneskesynet — det såkalte økonomiske mennesket — finnes i enhver organisasjonsteori på statsvitenskap.

I det politiske livet har vi tilsynelatende av representanter for denne forelda demokrati-tradisjonen: Klinger ikke Hagens og Willochs manifestasjoner enhver i øret?

I den økonomiske teorien har

plasser til folk. Sjølv har Høyre gitt 9 milliarder fra statskassa til det statsdrevne oljeselskapet Statoil.

Leser vi Maktutredninga ser vi svart på hvitt at det representative demokrati etter hvert har mista mye makt, det snakkes nå om den «korporative kanals» stadig økende innflytelse. Bak dette begrepet skjuler det seg en stadig økende styring av økonomi og samfunn fra departement til bedrifter og fagbevegelser. Alt foregår mer og mer bak lukka dører i statsbyråkratiet «hvor de største bedriftene er best representert», iflg. Maktutredninga.

Alt dette tilsynelatende utenomsnakket for å forklare at demokratibegrepet for det første ikke kan oppfattes som et begrep uavhengig av 1) den økonomiske og sosiale strukturen i samfunnet, og 2) hvem demokratiet tjener.

Marx om demokrati og likhet

Marx skriver flere steder om demokrati, mest opplysende er kanskje det han skriver om likhet i «Kritikk av Gotha-programmet» og om demokrati i «den Tyske Ideologi». Marx skriver om den like retten — som er det gryende borgerskapets krav mot adelen — at den «etter innholdet som all rett, kun er ulikhetens rett». A skjønne hva som ligger i dette mener jeg er noe av det viktigste utgangspunktet for å skjønne hva et sosialistisk samfunn er i forhold til et borgerlig. Utgangspunktet er at folk er forskjellige: noen har barn, andre er på andre måter fysisk belastet, andre igjen er «skoleflinke» etc. Dersom alle disse forskjellige individene skal ha lik behandling og lik fordeling, ville noen få det veldig bra, mens andre ville få det dårlig. Slik er også det kapitalistiske samfunnet, derfor passer denne likhetsideologien for borgerskapet, og uten ettertanke høres den veldig riktig ut. Derfor konkluderer Marx med at: «Disse misforhold (få etter evne, vår anm.) er uunngåelige i den første fasen av det kommunistiske samfunnet, da det nettopp er sprunget ut av det kapitalistiske samfunnet etter langvarige fødselsveer. Retten kan aldri stå høyere enn den økonomiske strukturen i samfunnet og den kulturelle utviklinga er betinget av den.»

Å yte etter evne og få etter behov oppnår vi først i den siste fasen av det kommunistiske samfunnet.

Norsk økonomi høyt utvikla

Dette må være utgangspunktet for å analysere de sosialistiske samfunna som har eksistert, og det må være utgangspunktet for vår sosialismedebatt. I dette ligger det blant annet at sosialismen i Norge, p.g.a. den økonomiske strukturen, vil være langt mer utvikla enn sosialismen i et tilbakeleggende jordbruksland som Sovjet og Kina. Den økonomiske strukturen vår er prega av

økende sentralisme: De statlige reguleringene er kun et uttrykk for det. De kapitalistiske systemene er tvunget til å utkonkurrere hverandre — dette ligger i den økonomiske strukturen til kapitalismen. Gjennom statlige og internasjonale avtaler forsøker kapitalismen å oppheve motsigelsene som ligger til grunn for konkurransen.

De vil imidlertid aldri kunne oppheve denne motsigelsen fordi sjølve livsgrunnlaget for kapitalismen baserer seg på privatprodusenters muligheter til å hevde seg i konkurransen. Det er deres analyse av markedet «til enhver tid» som bestemmer deres handlinger, og produksjonen vil derfor svinge fram og tilbake med stadig ødeleggelse av mer uprofittable produksjonsmidler. Hva som skal produseres og hvor mye bestemmes privat. Statlige og internasjonale avtaler forsøker å få inn et samfunnsmessig element, men kapitalismen kan aldri produsere etter en fullstendig plan uten å oppheve seg sjølv som kapitalisme.

Det ligger også i det kapitalistiske systemet at folk må utbyttes for at kapitalisten skal få nok profitt. Se bare på all propagandaen om lønnsnedslag og konkurranseevne i dag. Dette er nettopp motsigelsen mellom borgerskapet og arbeiderklassen: borgerskapet er ute etter profitt, arbeiderklassen er ute etter et menneskeverd liv. Denne motsigelsen må føre til ei krise, og denne er vi i dag midt oppe i.

Det vi kan lese om i Maktutredninga er kun en naturlig konsekvens av den kapitalistiske utviklinga. For å koordinere produksjonen og finne nye måter å utbytte folk på, trengs et stadig sterkere bånd mellom staten og næringslivet. At halve BNP i dag er skapt av statlig sektor er både en styrt utvikling, men også en nødvendig utvikling. Hvem skulle investere i Nordsjøen om ikke staten gjorde det? Poenget er at ingen andre enkeltkapitalister hadde så store midler at de kunne gjøre det. Dette er utviklinga av kapitalismen: Investeringene blir mer og mer kapitalkrevende, økonomien blir stadig mer internasjonal — kapitalismen kunne ikke klare seg uten en statlig industripolitikk.

At folk må undertrykkes mer og mer i et slikt system er logisk. Innføringa av datateknologi medfører stadig flere arbeidsløse, boligprisene stiger sjølv om det fins ledige ressurser som kan bygge boliger, milliarder lever under sultegrensa i tredje verden. Alt dette fordi vi skal opprettholde et system hvor et lite mindretall skal ha rett til å sloss for likerettens demokrati.

Demokrati under sosialismen

Som alle kanskje nå skjønner er jeg ikke villig til å diskutere demokrati under sosialismen uten å sette flere ord på dette begrepet. De som diskuterer demokrati som et nøytralt begrep, har ikke skjønnet mye av hva diskusjonen

dreier seg om, og de som ser flerpartisystemet som det eneste botemiddelet, distanserer seg ikke fra det representative borgerlige demokratiet.

Sosialismen i Norge kan måtte bygge på et hvilket som helst økonomisk grunnlag. Forutsetter vi at vi etter sosialismen også vil tilhøre den rike del av verden, kan vi forestille oss en høyt utvikla økonomi. En slik høyt utvikla økonomi vil ha en annen type overbygning enn den russiske sosialismen, det vil også være en forutsetning for hvordan sosialismen her vil fungere. Den sovjetiske arbeiderklassen gikk bl.a. til revolusjon mot undertrykking av borgerlig-demokratiske rettigheter som ytringsfrihet, forsamlingsrett — dette sammen med krav om at krigen (lvk) skulle opphøre, folket skulle få mat og jorda utdeles til bondene.

Mens de viktigste krava i Sovjet var å få slutt på krigen og jorda til bondene, er det ikke usannsynlig at de demokratiske krava vil bli langt viktigere i Norge. Vi har levd i et borgerlig-demokrati i snart 200 år, innskrenkningene i de demokratiske rettighetene vil bli møtt med en helt annen tyngde her enn i et land som alltid har levd i et føydalt diktatur.

Vi husker kampen i fagbevegelsen mot forslaget fra Hermod Skånland om å frata fagbevegelsen den frie forhandlingsretten. I dag er det sårn at denne retten gradvis blir tatt fra fagbevegelsen ved tvungen voldgift. Tvungen voldgift blir tatt i bruk hver gang samfunnsinteresser står på spill. På grunn av den stadig økende samfunnsmessige produksjonen vil voldgift og innskrenka rettigheter for fagbevegelsen være en naturlig konsekvens av utviklinga av ka-

pitalismen. Fordi de kapitalistiske produksjonsforholda er uforenlige med de høyt utvikla produktivkreftene, vil vi måtte få en sosialistisk revolusjon.

Under sosialismen må produksjonen baseres på en planmessig styring. Men denne vil ikke bli vellykka om det ikke er et levende demokrati blant det arbeidende folket. Om ikke arbeiderklassen deltar i samfunnsplanlegginga vil den nettopp fordi produksjonen er så samfunnsmessig kunne stoppe denne svært enkelt ved arbeidsnedleggelse. Dette innser borgerskapet i dag, de vil derfor ta i bruk stadig sterkere undertrykkingsmidler. Det er dette undertrykkingsapparatet arbeiderklassen vil kvitte seg med. Et «sosialistisk» samfunn basert på vold og undertrykking av det arbeidende folket, vil derfor bare overleve så lenge arbeiderklassen ikke organiserer seg med våpen for å overta statsmakta. Polen er i dag et glimrende eksempel på en arbeiderklasse i et såkalt sosialistisk land, som ennå ikke har reist seg med våpen i hånd for å overta statsmakta — de blir derfor undertrykt, men den polske økonomien fungerer elendig.

Kjersti Ericsson skriver i Røde Fane at vi må regne med å ha en intellektuell elite i byråkratiet som vil ha mer makt enn arbeiderklassen, spesielt i begynnelsen av sosialismen. Hovedpoenget for oss vil derfor være å organisere en sterk makt utafor byråkratiet som kan være istand til å «holde denne eliten i øre». Dette tror jeg er et hovedpoeng i sosialismedebatten, og utviklinga av en politikk her er en forutsetning for å unngå fella Sovjet gikk i.

Det opportunistiske knefallet borgerlig-radikale gjør overfor

Carl I. Hagen: «Fremmedarbeiderbarn skal ikke diskrimineres med morsmålsundervisning. Alle barn skal ha lik rett til å lære norsk.»

med morsmålsundervisning. Alle barn skal ha lik rett til å lære norsk.»

avslutta i og med utfallet av landsmøtet. I dag kan altså motstanderne med full tyngde delta i denne debatten dersom de ønsker det. Dette skulle være et klart nok signal på at AKP virkelig ønsker en debatt om alle sider ved sosialismen. Når så Anders Ekland og Per Lorentzen skriver i «Arbeidermakt» at det eneste som kan sies om debatten er at den i seg sjølv er positiv, men at nivået er en katastrofe, så vitner dette kanskje mest om at de sjølv ikke er istand til å føre debatten videre og langt mindre dra igang en slik debatt.

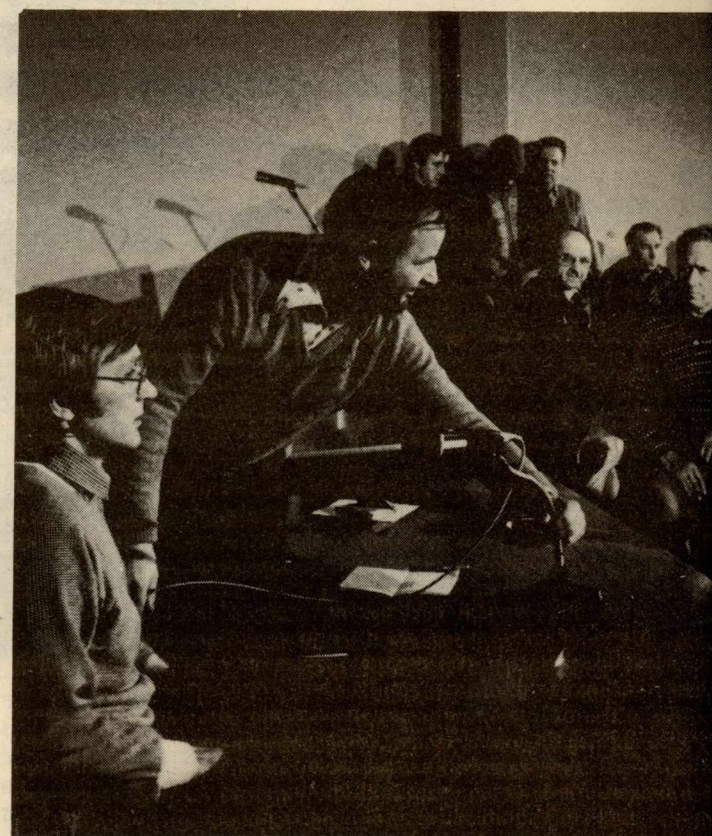
Vi skal her i Oppbrudd skrive en del om en side av denne debatten som spesielt synes å fenge intellektuelle, nemlig spørsmålet om sosialisme og demokrati. Artikkelen må sees som et uttrykk for det utgangspunktet NKS i Oslo har valgt for debatten. Syns du utgangspunktet er interessant og har lyst til å delta i debatten, er den beste måten å gjøre det på å melde deg inn i NKS.

Demokrati-begrepets røtter

Demokrati (demos = folk (gr.) og krates = herskere) stammer fra gamle Grekenland, og oversettes gjerne med folkestyre. Demokratibølga på 1700-tallet stammer fra Grekenland, og demokrati-begrepet i dag stammer fra 1700-tallet.

Demokrati i dag

T.o.m. Høyre har problemer med å forklare det stadig økende behovet for statlig innblanding i økonomien. De gikk til valg «for frihet — mot formynderstaten» og mot et oppblåst byråkrati. Nå har de sjølv havna i den situasjon at de må øke det kommunale byråkrati for å skaffe arbeids-

Demokrati for hvem?

DEMOKRATI

a Sovjet og Kina

borgerskapet er at de istedet for å studere historia, og bygge på en analyse av hva som var årsakene til de feila som var blitt gjort i Sovjet, Albania, Kina osv., kaster ungen ut med badevannet og utmåler feila helt a-historisk. Opprømsing av Stalin-tida på a-historisk grunnlag, blir derfor det beste forsvaret for dagens kapitalisme.

For oss må sosialisme-debatten ta som grunnlag den vitenskapelige kjensgjerning at kapitalismen er en historisk fase, og vi må ha et forpliktende forhold til hvordan vi kan bidra til å få en best mulig framtid. Da nytter det lite med opportunistisk Stalin-hets. Vi må vite hva vi kan bygge på og hva vi må gjøre for å unngå overgrep og kontrarevolusjon, med utgangspunkt i å forandre verden.

Vi kan altså foreløpig konkludere med at demokratiet vil endre karakter fra å være et likhetens demokrati for de borgerlige elitene, til å være et demokrati for det arbeidende flertallet.

Hovedsaken i debatten om demokrati under sosialismen, den teorien vi skal komme fram til og den erfaringen vi skal trekke ut av tidligere sosialistregimer blir: Hvordan skal dette demokratiet sikres slik at det blir et reelt demokrati for flertallet av det arbeidende folket?

Hvilke farer?

1) Faren for kontrarevolusjon. Økonomien og dermed borgerskapet i Norge er svært internasjonalt. I tillegg har utenlandsk oljeindustri etter hvert økende interesser i norsk økonomi, de trekker i dag ut ca. 5 % av BNP, mot under én prosent for bare 10 år siden. Faren for kontrarevolusjon forsterkes ved den enormt godt utvikla hersketechnikken borgerskapet har utvikla etter 300 år ved makta. Dersom det skjer en sosialistisk revolusjon, vil denne hersketechnikken være langt på vei avslørt, likevel vil den borgerlige ideologien ha en sterk posisjon i folks bevissthet.

2) Faren for en fattig økonomi. Dersom vi forutsetter at Norge ikke lenger tilhører den rike delen av verden, vil det økonomiske grunnlaget vårt være langt dårligere.

Frigjøring av kvinnene forutsetter bl.a. en samfunnsmessig utbygging av husarbeidet og barnepasset. Skal det skje må det eksistere et samfunnsmessig overskudd. Dette er noe av det som ligger i sitatet fra Marx' kritikk av Gotha-programmet. «Retten kan aldri stå høyere enn den økonomiske strukturen i samfunnet...» De som diskuterer sosialismen i Sovjet uten å ha dette utgangspunktet må bli idealister, og de som ikke innser at sosialismen i Norge vil ta helt andre former enn sosialismen i Sovjet forstår ikke sammenhengen mellom økonomi og demokrati.

Vi kan nevne mange andre farer som vil true et sosialistisk samfunn, jeg utsetter det til jeg har diskutert partier under sosialismen.

Flere partier

Utgangspunktet vårt for dette spørsmålet bør fortsatt være at demokrati er et klassebegrep. Videre ser vi på den marxistiske teorien som en vitenskap om utviklinga av samfunnet. Akkurat som vi kan forutsette et nytt oljefunn ved å drive seismologi, kan vi analysere drivkreftene i samfunnet og finne ut hvordan det vil utvikle seg. Denne vitenskapen må studeres og utvikles videre, og det er en forutsetning for å kunne styre et sosialistisk samfunn at en har tilegna seg denne vitenskapen. Sosialismedebatten i og rundt AKP er et forsøk på å tilegne seg denne vitenskapen og videreutvikle den. Slike diskusjoner vil hele tida måtte pågå også i et sosialistisk samfunn, og skal arbeiderklassens herskerrolle bli en realitet, må arbeiderklassen ha mulighet til å tilegne seg denne vitenskapen. Dette forutsetter bl.a. kortere arbeidstid og mulighet for sirkulasjoner internt i bedriftene.

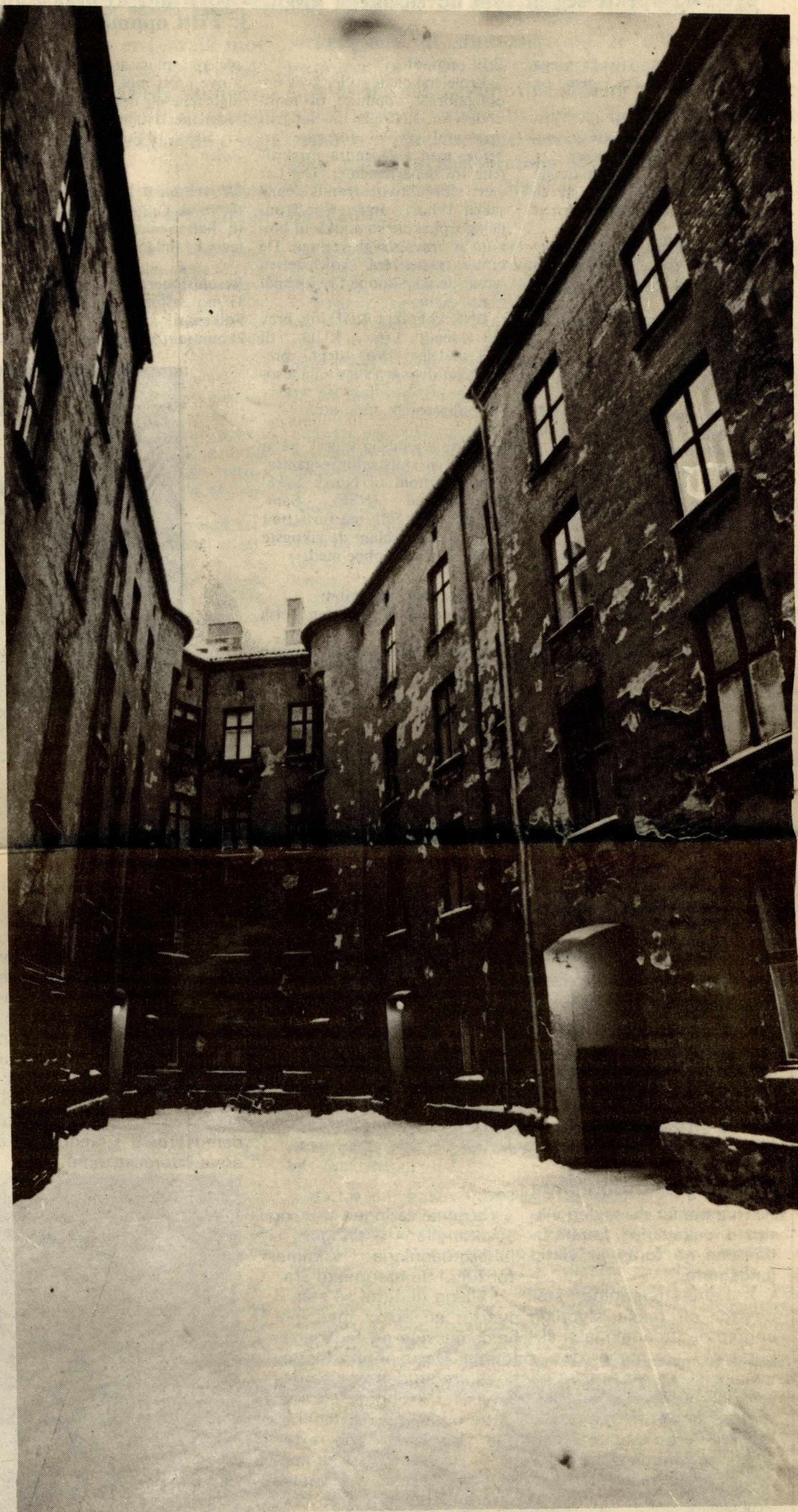
Det store spørsmålet er hvem som skal rogisere arbeiderklassen slik at det vil være mulig for arbeiderklassen å bli herskere under sosialismen. M-l-bevegelsen mener dette må være et kommunistparti. Det må være en kjerne av skolerte marxister som har kunnskapen og evnen til å sloss mot kontrarevolusjoner og sloss for sosialismen. Det representative demokratiet har utspilt sin rolle, det vil kun framstå som et svært udemokratisk forum. Representasjonen vil måtte ta andre former dersom sosialismen skal overleve. Hvorvidt det skal være tillatt å ha flere partier under sosialismen, er et spørsmål AKP tidligere har via alt for stor oppmerksomhet. T.o.m. Lenin sier i «Den proletariske revolusjonen og renegaten Kautsky» at ettpartisystemet kun må sees på som et russisk fenomen og ikke et uttrykk for sosialismen alment. Hovedsaken bør være hvordan arbeiderklassen skal sikres makta.

Arbeiderklassens makt vil ikke bli sikra ved parlamentariske valg. Dette har vi idag. Men en eller annen form for valg og representasjon er nødvendig, det er også nødvendig å se på kommunistpartiets rolle.

Det jeg vil distansere meg mot, er noen folks grenseløse tro på at det går an å lage paragrafer mot kontrarevolusjonen. Det er ikke slik makta fungerer, sjøl om Allende fikk flertall i Chile gjorde borgerskapet militærkupp. Og sjøl om kommunistpartiet hadde flertall i Sovjet, fikk vi en kontrarevolusjon. Disse problema er det viktig at vi analysere grundig, og vi må bruke erfaringene fra historia.

En organisert arbeiderklasse

Jeg er enig med Kjersti Ericsson når hun sier at jo sterkere arbeiderklassen er organisert utfor det byråkratiske statsapparatet, jo mindre vil sjansene være for kontrarevolusjon. Det sier seg sjøl: Jo større kunnskap arbeiderklassen har om styringa av et sosialistisk samfunn, og jo bedre mulighet de har til å organisere protest, jo svakere vil eventuelle borgerlige byråkrater bli. Problemet har hittil vært at mange intellektuelle, som er dødsnødvendige for oppbygginga av sosialismen, har tilhørt borgerskapet og trua med å rømme landet om de ikke får særfordeler. Dette vil også skje i Norge, vi vil måtte gi noen grupper særfordeler for å utvikle teknologien. Skal arbeiderklassen ha makta i staten, er det en forutsetning at arbeiderklassen styrer dette sjiktet. Foreløpig ser jeg ingen andre muligheter enn at denne organiserte krafta må

Norge et velferdsland med lange demokratiske tradisjoner. Alle har lik rett til bolig!

Foto: Klassekampen

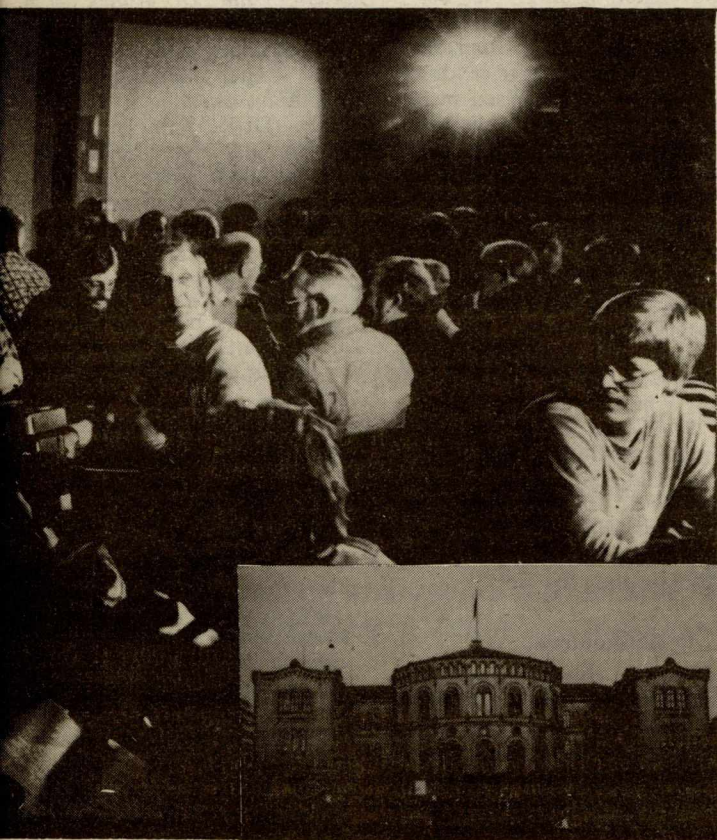

Foto: Leif Gabrielsen, Klassekampen

At vi vil ha mange «kulturrevolusjoner» under sosialismen er jeg overbevist om, dette er en forutsetning for å oppheve arbeidsdelinga. Jeg mener forøvrig den norske m-l-bevegelsen har mye å lære av Mao. Det er forunderlig at en gammel kineser fikk så stort innpass blant norske intellektuelle, men jeg tror ikke det er noen tilfeldighet.

Hans syn på deltagelse passer liksom langt bedre inn i vårt høyt utvikla kapitalistiske samfunn, enn Stalins undertrykking av meningsmotstandere. Jeg er likevel tilhenger av at vi analyserer Stalins Sovjet historisk, og ser hvordan de økonomiske forholda betinger demokratiet. Dette vil også berike vårt eget syn på sosialisme i Norge.

K. B.

Litteratur:

- K. Marx: kritikk av Gotha-programmet, Oktober 1977
- K. Marx: Verker i utvalg 2, Pax 1981
- Røde Fane nr. 4 1982: Kjersti Ericsson
- V. J. Lenin: Den proletariske revolusjonen og renegaten Kautsky 1975.

TUDIENE

MELD DEG INN I NKS

DELTA I SOSIALISMEDEBATTEN

Landsmøtenytt

Økt aktivitet blant sykepleierstudenter

Landslaget for norske sykepleierstudenter (LNS) avholdt generalforsamling (GF) i Oslo siste helga i februar.

Tre saker pekte seg ut som hovedsaker i diskusjonene.

Diskusjonene på GF var prega av at mange tok del i dem, og aktiviteten var stor.

— *Hvilke saker vil LNS prioritere i året som kommer, nyvalgt leder Astrid Melheim?*

— LNS vil i kommende GF-periode jobbe for å styrke det organiserte studentarbeidet lokalt.

For å heve lokallagsaktiviteten må vi fortsette arbeidet med organisasjonsskolering i lokallagene.

Litt om de andre topp-prioriterte sakene:

Styrking av stud. dem. rettigheter

Studentene har liten/ingen reell innflytelse. Nye styringsstrukturer utarbeides nå. Viktig å jobbe for at LNS ikke får svekka sin innflytelse til fordel for organ innfor de interne styringsstrukturen.

Styrking av praksisutdanninga

Dette har vært topp-prioritert sak i forrige GF-periode.

2/3 av utdanninga vår foregår i praksis.

Nedskjæringa i helsesektoren, tendensen til teoretisering av sykepleiefaget gjør at kvaliteten på denne delen av utdanninga vår er altfor dårlig.

Fritt oppmøte

Sykepleierskolene stiller krav om obligatorisk oppmøte til teoriundervisn. LNS går inn for fritt oppmøte, og vil fortsette arbeidet med å få endra forskriftene fra departementet. Det har vært stor aktivitet rundt denne saken i høst. Jmfr. Sør-Trøndelag s.pl.skole som gikk til boikott av fraværregistreringa. De møtte trusler fra skoleledelsen om at de ikke kunne få vitnemål p.g.a. dette.

LNS kontakta KUD og brev ble sendt fra KUD til S.-Trøndelag hvor dept. presiserte at det var fullt mulig å søke om dispensasjon fra kravet om obligatorisk oppmøte.

GF fattet et endelig vedtak på at LNS er en sjølstendig organisasjon i forhold til Norsk Sykepleierforbund (NSF). Samarbeidet med NSF må fortsette i perioden og er blant de viktigste sakene LNS vil jobbe med.

Internasjonal solidaritet:

GF vedtok å adoptere en polsk sykepleier.

Sykepleier Zenona Budkowska (40 år) soner en dom på tre år for sin aktivitet i Solidaritet.

Adopsjonen innebærer materiell støtte til den polske syke-

pleieren, pluss at vi vil jobbe for å øve press mot de polske myndighetene og den polske ambassaden her i landet. GF bevilget kr. 5000,- til Solidaritet Norge—Polen.

3. Styrking av praksisutdanninga.

4. Fritt oppmøte til teoriundervisninga.

GF vedtok å bevilge kr. 2500,- til Norsk Folkehjelp, og 2500 kr. til Palestinakomiteen, til helse-team i Libanon.

Resolusjoner:

1) mot offensiven til Nasjonalt Folkeparti

2) mot innføring av egenandel på

medisin til eldre og uføre
3) oppfordring til s.pl.stud. om å delta på 8. mars
4) støtte til homofiles kamp.

Nytt landsstyre:

Leder: Astri Melheim, Ullevål
Ragnhild Hegg, S.-Trøndelag
Lise Bentzon, V.-Agder
Anne Moen, Lørenskog
Solveig Ellingsen, Tromsø
Einar Hveem, Ullevål
Vigdis Soure, Ullevål
Helen Myhre, S.-Trøndelag
Venke Årethun, Førde

OBS! BARE ÉN GUTT I LS!

Astri Melheim, nyvalgt for-
kvinne i LNS

STÅ VAKT
INTERESSE
ORGAN

Studenter og andre utdanningsøkende er ei gruppe som står særdeles laglig til for hogg i disse krisetider. En av de største hindringene mot å reise kampen mot den økonomiske forverringa, er mangelen på organisering. Ikke sånn å forstå at disse organisasjonene ikke fins.

For alle studenter fra videregående skoler til høyere utdanning finnes organisasjoner oppretta av studentene sjøl med målsetting å ivareta deres økonomiske og faglige interesser.

Studentene i mindretall

Felles for slike organ er at de har en korporativ karakter ved at staten, studentene og de ansatte sitter i samme råd — studentene sitter alltid i mindretall — sakene på dagsorden kommer «ovenfra», ikke fra studentene sjøl, — rammebetingelser og regler for valgordninger bestemmes av departementet, — det er mulig i enkelte tilfeller å oppnå viktige delseire som er med på å gi disse rådene legitimitet blant studentene, — studentene vil aldri seire i saker der motsigelsen mellom studentene og staten blir stilt skarpt, — i tillegg produserer slike organer en utrolig mengde papir som medvirker til å gjøre sakene enda mer uoversiktlig for den vanlige student.

Studentpamper

På skolene har dette ført til en framvekst av en relativt stor mengde verv i forhold til antall studenter. Altfor mange bruker derfor altfor mye tid på saker som i verste fall ikke fører til noe som helst.

På universitetene utvikler det seg et eget byråkratsjikt av studenter som roterer mellom de ulike vervene og som ikke har noen kontakt med de studentene de representerer. I mange tilfeller utvikler disse særinteresser, både ved at mange verv er lønna og ved at verne blir et springbrett til karriere i organisasjoner eller det offentlige. Her kan nevnes studentsamskipnaden i Oslo som et skrekkeeksempel i så henseende.

Fra dobbeltorganisering...

Denne utviklinga har ført til ei utstrakt dobbeltorganisering på universitet og høyskoler der de frie interesseorganisasjonene havner i bakevja. «Representasjons»systemet legger et lokk på aktivismen. Motsigelsen mellom studentene og staten blir tilslørt og det blir enda vanskeligere å mobilisere studentene til å slåss for felles interesser.

Denne dobbeltorganiseringa har dermed blitt et særlig problem for de studentene som prøver å holde liv i de frie interesseorganisasjonene. Problemet har vært debattert til det kjedsommelige. Ulike forslag til løsninger har vært reist.

Det ser ut til at slike «løsninger» nå plutselig blir lansert i stor skala. Dette stiller et særlig krav til at progressive studenter må gå inn i debatten og klargjøre vårt standpunkt for oss sjøl og andre og slåss for det.

...til statskontroll?

Ledelsen i Norsk Studentunion (NSU-organiserer ca. 40 000 studenter ved universitet og en del høyskoler) har reist forslag til landstinget i mars om å nedlegge sine egne lokale organ — delegatgruppene og integrere NSU's organisasjon i studenttinget (studenttinget er et statlig oppretta organ bestående av stu-

denter for å ivareta student-«velferden». Dette gir da studentene den noe tvilsomme fornøyelse ved drift av studentsamskipnadene å pålegge seg sjøl prisøkninger, og nekte de ansatte lønnsøkning.)

Landslaget for norske lærerstudenter (LNL bygger i motsetning til NSU på individuelt medlemskap) har i lengre tid diskutert muligheten for å slå sammen lokallaga med studentråd. Studentrådet er høyeste organ på skolen, bestående av studenter og oppretta av staten. Det er underlagt det regionale høyskolerådet der studentene sitter i mindretall.

Departementet har gitt klare retningslinjer, som går ut på at de ikke vil akseptere studentrepresentasjon hvor organisasjonene har tilbakekallingsrett og de har pålagt innføring av urnevalg (framfor allmøtevalg).

Dette blir kommentert av rektor ved Norges Kommunal- og Sosialhøgskole i Oslo i et brev til studentene: «Vi har inntil nå unngått dette siste punktet (urnevalg, vår anm.) ved å argumentere for at valgene skjer på grunnplanen og at administrasjonen kontrollerer valgene.»

Dette er altså det såkalte studentdemokratiet.

Det regionale høyskolestyret (statens øverste organ for høyskolene i et distrikt) er pålagt av departementet å ta seg av studentenes velferd. På statsbudsjettet for 1983 er velferdsmidler til studentene, som tidligere ble budsjettert for den enkelte skole overført til dette styret.

Dette har nå ført til at det regionale høyskolestyret for Oslo og Akershus har tatt initiativ til å drøfte mulighetene for et nærmere samarbeid mellom studenter fra de ulike skolene om velferdsspørsmål. Det er bare det at disse skolene allerede har egne organisasjoner som også har et felles knutepunkt innafor De utdanningsøkendes kontaktutvalg (DUK, paraplyorganisasjon for alle organisasjoner for ungdom under utdanning).

Ei anna side ved dette er at studentene vanskelig kan drive noen kamp for velferdsinteressene sine (det er jo det vi til sjuende og sist blir nødt til) innafor et organ som er oppretta av den staten de faktisk må slåss mot.

Aktivisme og organisasjon

Studentene står i dag i en posisjon der vi må føre en forsvarskamp for de godene som vi enda har. Vi får ingenting uten at vi slåss for det. For å reise en slik kamp trenger vi to ting: en aktivisering av studentene dette angår og en sterk organisasjon som kan lede kampen.

En tredje utfordring som dagens studenter står overfor, er om vi klarer å gjøre våre egne organisasjoner til tjenlige redskap i denne kampen.

I den grad dobbeltorganiseringa hindrer dette, er det en

Veiskille for
lærerskolestudentene

Landslaget for norske lærerstudenter (LNL) avholder sitt 36. landsmøte 12.-23. mars. Lærerstudentene står midt oppe i nedskjæringar, rasjonaliseringsplaner og innholdsmessige reformer i utdanninga si. Oppbrudd har tatt en prat med Jon Gjøystdal, NKS-er ved Sagene lærerhøgskole og aktiv i LNL-laget der, for å høre hvordan han vurderer situasjonen for LNL før landsmøtet.

Rasering av utdanninga

— Hva mener du er den viktigste saken for lærerstudentene nå foran et viktig landsmøte?

— Lærerstudentene står overfor en rekke alvorlige angrep på utdanninga si akkurat nå. Jeg mener det er vanskelig og galt å peke på en konkret sak blant alt dette og si at dette er viktigst. Men vil du ha en overskrift, så kan vi sammenfatte den i til hjemmeeksamen, gruppeeksamen, spesielle emner vi har fått som obligatoriske i studieplanene, og full stopp i alle forsøk med bestått/ikke bestått som evalueringsform. Alt dette fører sammen til ei regelrett rasering av utdanninga vår, noe det er brei enighet om i LNL.

I dette ligger som jeg sa, en hel rekke ting, både økonomisk, strukturelt og reint faglig. De økonomiske nedskjæringene har jo to sider, angrepa på studentøkonomien og nedskjæringene på institusjonsbudsjettene.

Lærerutdanninga er fra før den billigste utdanninga for staten, og når budsjettene skjæres ned til beinet må det få konsekvenser for den faglige kvaliteten. Det vi merker først er bl.a. dårligere praksistilbud, færre time-lærere og gjesteforelesere, noe lærerstudentene anser som en stor ressurs faglig

sett.

Rasjonaliseringer og strukturelle endringer i lærerutdanninga kommer for fullt i de nærmeste åra.

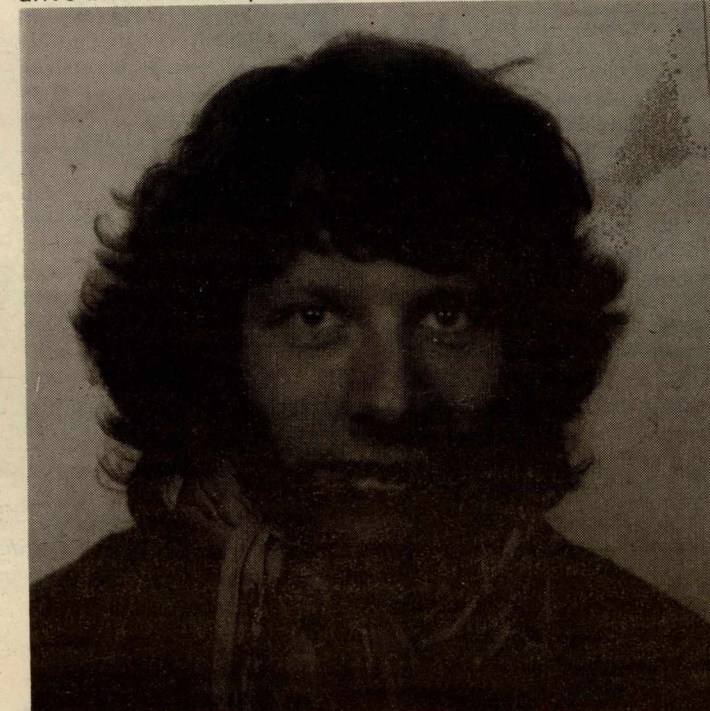
I tillegg til dette så står vi overfor en drøss med innholdsmessige og faglige reformer. Dette er reformer av ting lærerstudenter kjempa i årevis for å oppnå, og som setter oss 10-20 år tilbake i tida. Jeg kan nevne retten til

hjemmeeksamen, gruppeeksamen, spesielle emner vi har fått som obligatoriske i studieplanene, og full stopp i alle forsøk med bestått/ikke bestått som evalueringsform. Alt dette fører sammen til ei regelrett rasering av utdanninga vår, noe det er brei enighet om i LNL.

— Du nevnte studentøkonomi, er ikke studiefinansiering og studentvelferd så viktig lenger?

— Jo, det er viktigere enn noen gang. Studiefinansiering har to viktige funksjoner for staten. For det første bruker staten studiefinansiering til å styre utdanningsstrømmen dit

den vil, dvs. nå i retning av kortere og mer intensive studier. For det andre hemmer den svake privatøkonomien studentene i kampen for å stå tilbake andre sider ved staten sin utdanningspolitikk, rett og slett fordi studentene blir tvunget til deltidsarbeid i stedet for å drive interessekamp.

JON GJØYSTDAL

Fagkritikk eller interessekamp?

Den gamle prioriteringsdebatten, dvs. prioritering av studentøkonomi kontra fagkritikk, som har rast på hvert landsmøte mellom NKS og Alternativet er ei

avsporing i interessekampen. I dag er dette klårere enn noen gang, fordi mønstret i staten sin utdanningspolitikk er mindre skjult med Høyre-regjeringa. Studiefinansiering og velferd er en viktig del av utdanningspolitikken, den kan ikke isoleres som eget departement i interessekampen. Det er i kampen mot staten sin utdanningspolitikk at kreftene må settes inn. Vi må bli flinkere til å se de store linjene i denne politikken, noe jeg mener NKS i dag gjør. Derfor er ikke den gamle prioriteringsdebatten så interessant.

Men det som NKS mener, og alltid har ment, er at kampen for en bedring av studentenes økonomiske kår er verdt å føre uansett, fagkritikk eller ikke fagkritikk.

Forts. side 3

OM DE FRIE ISASJONENE!

Det første dødsstøtet mot disse organisasjonene kom tidlig på 70-tallet. Da klarte staten ved Kirke- og undervisningsdepartementet å tre et styringssystem nedover hodet på studentene med uttalt målsetting å gi studenter medinnflytelse i beslutningsprosessen. Først og fremst fungerte studentenes tilstedeværelse som en legitimering av mer eller mindre «populære» beslutninger.

fullstendig feilaktig politikk å arbeide for å integrere organisasjonene i den statlige styringsstrukturen.

Jeg ønsker ikke med dette å pagatellisere problemet. Det er opplagt så alvorlig som ledelsen i NSU legger det fram, men vi må allefall ha en annen retning på hvordan problemene skal løses.

Det beste studentene kunne gjøre var å gå til boikott av alle dustergeorgener som allikevel ikke gir oss innflytelse. Vi må videre forsvare retten til sjøl å be-

stemme hvordan vi skal velge våre representanter. I den grad studentene skal sitte i statlige råd og utvalg, er det som representanter fra studentenes egne organisasjoner med full tilbakekallingsrett.

Hvis studentene sjøl går inn for «integreringspolitikken» med oppgivelse av interesseorganisasjonenes uavhengighet, vil det bety den totale resignasjon og den endelige nedlegging av studentkampen. (Mellomtitler satt til av red.)

Toril Mellum.

Dersom de statlige oppretta styringsorganer skal bli eneste redskap i studentkampen, har studentene ingen egen interesseorganisasjon, skriver Toril Mellum.

NSU-ledelsen i utakt med studentmassen

Mens de største studentbyene i Oslo er i streik mot statlige nedskjæringer, fremmer dagens NSU-ledelse forslag om å tilpasse NSU en passiv studentmasse ved å nedlegge NSU-ledelsen lokalt til fordel for statlig oppretta organer som Studentting og Studentråd.

Dette er et paradoks, og kanskje det beste beviset på at vi i dag trenger en NSU-ledelse som kjenner

virkeligheta til studenter, og er villig til å føre kampen for bedra kår for studenter.

Å gi fra seg NSU's frie stilling til fordel for organer som er oppretta for å dysse ned studentkampen, er det samme som å legge ned ei fagforening og la arbeidsgiveren styre interessekampen, sier Tine Jensen — NKS'er og delegat til NSU's Landsting.

Debatter på Landstinget

— Hvilke debatter vil være viktige på Landstinget?

— Vi vil, med bakgrunn i et forslag fremmet av lederen Thorvald Sirnes og sos.fronteren Jens-Christian Smeby, få en viktig debatt om organisasjonsmodellen i NSU. I realiteten vil det bli en debatt for eller mot en fri interesseorganisasjon. Dessuten vil nok studentsosiale saker få betydning, men i dag er det større enighet om hvordan kampen skal rettes inn mot staten for å forbedre låne- og stipendvilkåra.

På forrige Landsting var det en stor opposisjon mot et forslag fra sos.front om å kutte ut alle stipender til fordel for en mer sosial tilbakebetalingsmodell. I dag har sos.front trukket tilbake forslaget om å forsake stipenda, slik at opposisjonen i realiteten har seira på dette punktet.

— Hvorfor bruke krefter på å diskutere organisasjonsspørsmål, bør ikke Landstinget samle seg om en felles politikk mot statens nedskjæringer?

— Nå er det for det første ikke NKS'ere som har fremma dette forslaget, men de som sitter og styrer NSU i dag: sos.front og Radikal Fellesfront. Når forslaget først har kommet opp må vi ta det alvorlig. Dersom dette forslaget blir vedtatt, betyr det at Studenttinget blir Oslo-studentenes interesseorganisasjon. NSU-ledelsen i hvert distrikt er foreslått fjerna, det eneste som skal være igjen av vår frie interesseorganisasjon er landsledelsen.

Studenttinget hemmer interessekampen

— Hva er galt med Studenttinget?

— For det første er studenttinget et organ som er oppretta av staten for å kanalisere studentkampen inn i byråkratiske organer. Ser vi på historien til Studenttinget, har dette aldri vært ledende i å fremme studentkampen, gripe fatt i den aktiviteten som fins på grunnplanen og støtte den. Tvert om har vi til

stadighet hatt et Studentting som har gått mot aksjoner fra studenter f.eks. på studentbyene, fordi Studenttinget har oppfatta disse aksjonene som et angrep på Samskipnaden, «sin bedrift».

NSU står politisk uavhengig i forhold til Studentsamskipnaden og Universitetet. Her er det ikke snakk om at studentene sitter i noen mindretallsposisjoner i råd og utvalg oppretta av staten, tvert om kan vi utgjøre en uavhengig pressgruppe.

Dette slår forresten også forslaget fra Sirnes og Smeby fast, «Studentrådet henvender seg aldri til sitt grunnplan utenom ved valg, studenttinget gjør det sjelden og delegatgruppa og NSU gjør det av og til.»

Organisasjonsspørsmål blir viktig på landsmøtet til NSU, sier Tine Jensen.

Passive studenter?

— Forslaget sier at NSU lokalt ikke greier å avholde møter, det gjør tross alt Studenttinget, kommentar?

— Sos.front har drevet NSU som et organ for mest mulig materiale om studentenes kår, en organisasjon som har som vik-

tigste oppgave å drive korridorpolitikk. Vel og bra med utredninger og offentlige kontakter, men har vi ikke grunnplanen med oss har vi ingenting vi skulle ha sagt. Det har vært en periode med passivitet blant studenter, dette har sjølsagt ikke sos.front skylda for. Men hva gjør dagens flertall i en slik situasjon? De vil nedlegge det eneste organet som har mulighet til å rette seg inn på studentmassene og backe opp aktivitet.

Husleiestreik

— Studentene streiker jo på Sogn og Kringsjå, kan vi øyne ei oppgangstid for studentkampen?

— Klart studenter er villige til å sloss i dagens situasjon, problemet er at vi ofte har måtta

ledelsen planer for å legge den ned. De mente vi hadde markert oss, og det var det vi skulle.

Dersom Studenttinget skal være Oslo-studentenes interesseorganisasjon, betyr det konkret i dag at Studenttinget vil ha et flertall av folk som er mot streikegrunnlaget. Som kjent var det sos.front som heva prisene med 10 %, studentbyboerne streiker bl.a. mot denne prisøkningen. En fri interesseorganisasjon er tross alt ikke forplikta til å drive bedriftsøkonomi, den kan tjene medlemmenes interesse.

Ny ledelse i NSU

— Så du vil sloss for en annen ledelse av NSU?

— Ja. Tenk bare på hva som skjer dersom vi ikke får en NSU-ledelse som støtter de streikende på studentbyene, det vil jo da i det hele tatt være latterlig å kalle det en interesseorganisasjon for studenter — men en slik organisasjon trengs.

— Hva med basisgrupper blant studenter?

— En ledelse i en studentorganisasjon bør ha som viktigste oppgave å støtte opp under den kampen som foregår lokalt, og ta initiativ til aksjoner på ting som rammer flere studenter. Å danne basisgrupper er sjølsagt noe vi vil oppmuntre til. Men disse må springe ut av en naturlig aktivitet lokalt.

— Ingen kontakt med departementet?

— Sjølsagt, men dette er ikke det viktigste arbeidet. Vår oppgave i forhold til staten er å bære fram de krava studentene stiller. Har vi ikke studentene i ryggen hjelper det lite om vi kan brife med et medlemstall på 40 000.

Vi har i dag en ledelse som presterer å lage et ti siders forslag om hvordan fagforeninga vår skal nedbygges fordi studentmassen er passiv. Mens vi har en streik på studentbyene i Oslo som vel knapt har hatt et sterkere grunnlag. Dette er et paradoks, og kanskje det beste beviset på hvor langt ledelsen har fjerna seg fra studentmassene.

Studentsamskipnaden — en mafiaorganisasjon

Sos. Fronts to jernlover

Følgende uttalelser er hentet fra Sos.Fronts representant Bård Johansens innlegg på Studenttinget 16.9.82. Innlegget kom i forbindelse med debatten om direktørenes høye og hemmelige lønninger. Legg merke til den polemiske snert og den uvanlig skarpe analyse av det såkalte representantive demokrati i Studentsamskipnadens styringsorgan.

Vi gjør oppmerksom på at uttalelsene er avskrift av lydbåndopptak fra møtet.

JERNLOV I

«Ut fra disse opplysningene og andre som det enda ikke har lyktes å få bekreftet, men som vi håper vi skal få

bekreftet, så kan jeg bare trekke ut en eneste konklusjon:

Og det er at det eneste riktige navnet på Studentsamskipnaden i Oslo er at

det er en mafiaorganisasjon. Jeg mener også det er nærliggende å påstå at studentrepresentantene utgjør en integrert del av denne mafiaen.» (Applaus)

JERNLOV II

«Hva er så årsakene til denne bedrøvelige situasjonen? Jeg finner to hovedårsaker, hvor den ene er styringsstrukturen: Uerfarne studenter puttet fra dette forumet (Studenttinget) til 3. etg. (administrasjonens studentrepresentanters kontor) kommer sammen med 13 drevne direktører. Det som skjer gang på gang etter et par uker, er at direktørene snurrer disse representantene rundt lillefingeren.

Satt på spissen så kan

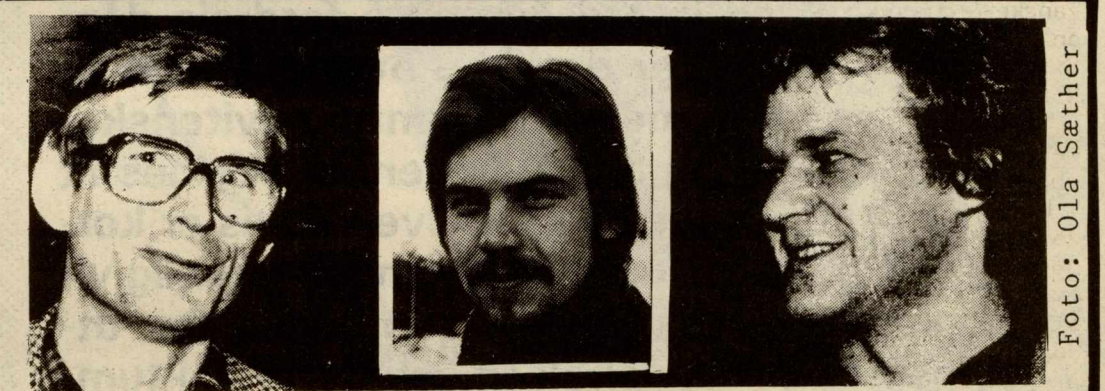

Foto: Ola Sæther

man si det slik at den dagen disse studentene begynner å fungere som styrerepresentanter, da slutter de samtidig å fungere som studentenes representanter.»

På samme måte stilte Sos.Front mistillitsforslag til Grønt Gras' representanter i Hovedstyret. Ved valget fikk de sine egne representater inn.

I dag — nesten ½ år senere, sitter fortsatt Sos.Fronts representanter i flertall i Hovedstyret. Noe har skjedd i mellomtida. Husleiene på studentbyene har gått opp med 10 prosent, noe som har ført til at disse nå er i streik mot statens nedskjæringer.

Kantineprisene har gått opp, og direktørlønningene

har ikke blitt mindre.

Har vi misforstått, alle vi som trodde at Sos.Front i flertallsposisjon ville føre en politikk for å fremme studentvelferden? Var målet heller å bli mafiosi i en etablert mafiaorganisasjon med Jon Johnsen som den nye Gudfaren?

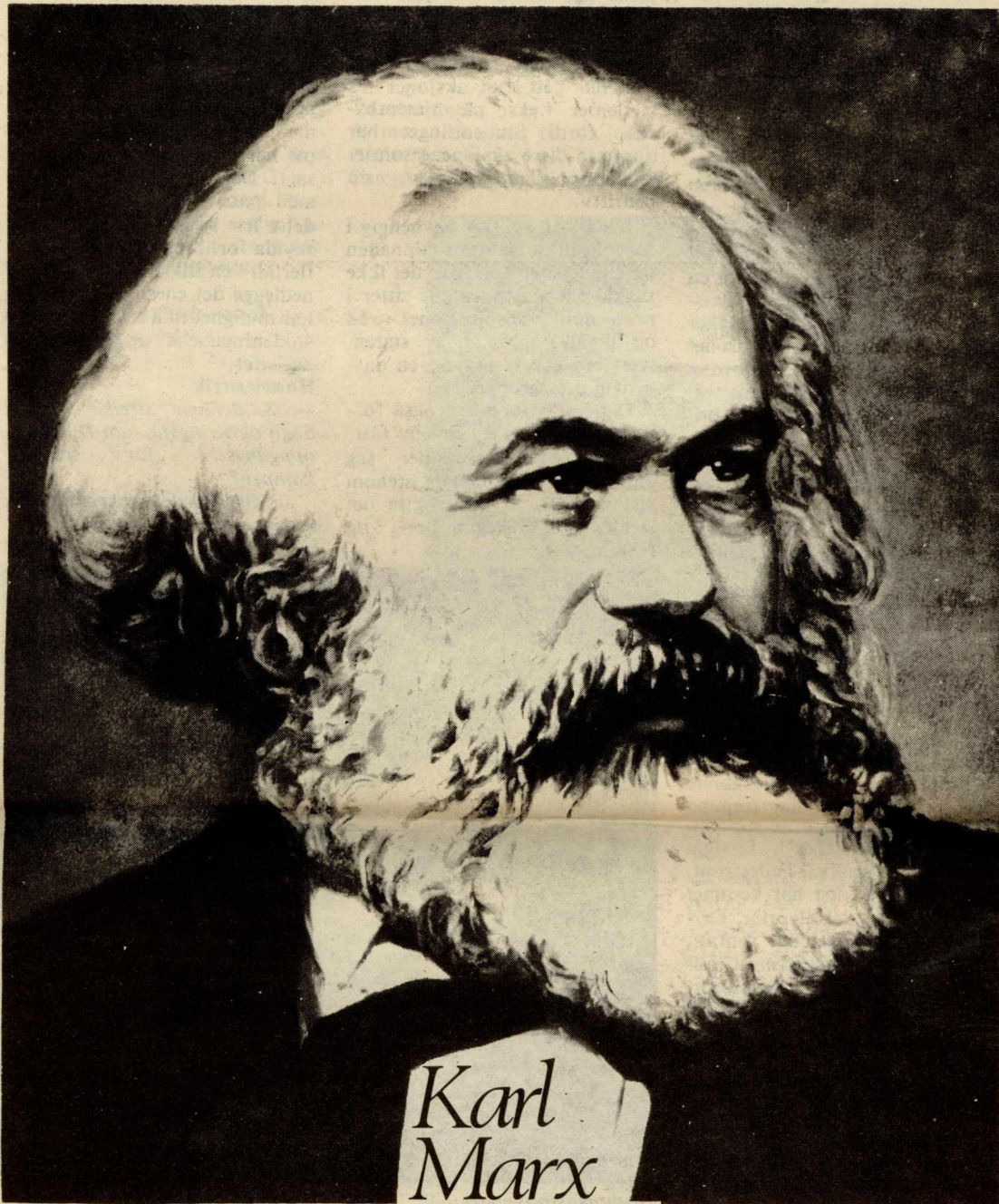
J.H.

100 år siden Marx' død:

Samfunnsvitenskapene fremdeles med fødselsveer

Det er 100 år siden Marx døde. 100 år er ikke lenger tid enn at det i dag går omkring personer som ble født før han døde. 100 år er allikevel lang tid med hensyn til vitenskapelig utvikling. På de siste 100 åra har menneskeheten tatt større skritt for økning av produktiviteten enn de har klart fra mennesket oppsto fram til Marx' død. Når det derimot gjelder utvikling av den vitenskapen Marx viet hele sitt liv til, studiene av og teoriene om kapitalismen, må man bruke millimetermål for å måle utviklinga fra Marx' død til i dag. Riktignok tok det 12 år etter hans død før Engels hadde bearbeida og gitt ut alle tre bind av Kapitalen, men hele verket bygget på den forskninga Marx (og Engels) hadde utført før han døde. I den vitenskapelige økonomiens historie kan man si at Marx både sto for avslutninga av en periode og for begynnelsen på en helt ny. Han sto for avslutninga av den perioden som i dag kalles «den klassiske borgerlige økonomien» som Marx sjøl regner fra Petty (1623–1687) til Ricardo (1772–1823). I denne periode var det den

død 14.3.1883.

Siden samfunnsvitenskapene hadde lite eller ingenting å bidra med i den materielle produksjonen, og interessen av å fordreie dem var mye større, er det ikke overraskende at de fikk en verre medfart. Samfunnsvitenskapenes tomhet og tilbakeslappighet skyldes at de i alle klassesamfunn nødvendigvis er korrupte. Det kan ikke eksistere noen virkelig vitenskap om samfunnet som ikke tar utgangspunkt i erkjenningen av dette faktum. Den kan heller ikke fullt anvendes før klassene er avskaffet.

J. D. Bernal

politiske økonomien utvikla seg som vitenskap. Naturlig nok i samband med at kapitalismen etter hvert ble den rådende samfunnsformen i Europa. Den teorien de klassiske økonomene utvikla, var en teori som hadde klar sammenheng med kapitalismens utvikling, og hadde som utgangspunkt å forsvare kapitalismen mot den utdøende føydalismen. De kom fram til at all verdi ble skapt i produksjonsprosessen. Dvs. at det bare var arbeidet som skapte verdi. Marx bygde videre på deres oppdagelser, men han brøt med den klassiske økonomien på et vesentlig punkt. Marx så ikke bare kapitalistenes framvekst. Han så at under kapitalismen var det først og fremst industriarbeiderklassen som ville utvikle seg til å bli den virkelig mektige klassen. Og på samme vis som kapitalismen i sin tid oppsto av og knuste føydalismen, ville arbeiderklassen vokse ut av og knuse kapitalismen. Marx så på økonomien som en historisk og samfunnsmessig vitenskap. En vitenskap som verken kunne isoleres fra den historiske utviklinga eller fra de sam-

funnsforholda den skapte og ble skapt av. Slik brøt Marx med den klassiske økonomien og la grunnlaget for en helt ny epoke i den økonomiske vitenskapens historie. En epoke som dessverre ikke har utvikla seg mye etter Marx' død for 100 år siden.

Hvorfor har det stått så stille i de seineste 100 åra? J.S. Bernal, som har studert «vitenskapen om vitenskapene» sier det slik:

«... grunnen til deres (samfunnsvitenskapenes) tilbakeslappighet skyldes ikke så mye noen egentlig

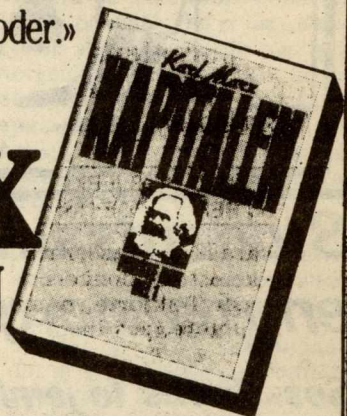
forskjell i deres natur eller at problemene rett og slett er mer komplisert, den beror på det sterke sosiale press som utøves av etablerte herskende grupper for å forfuske en alvorlig drøftelse av samfunnets grunnlag om de ikke helt kan hindre den.»

Den klassiske økonomien tjente kapitalistene. Marx' politiske økonomi ville ha tjent den nye gruppa som hadde framtida foran seg, nemlig arbeiderklassen. Av den grunn søker borgerskapet i dag igjen og igjen tilbake til den gamle klassiske økonomien for å finne løsningen til å få historias hjul til å stå stille. Når det gjelder seinere revolusjonære ledere så har de forsøkt å ta hensyn til teoriene i «Kapitalen», men de har vært tvunget til å prioritere andre områder av de redskapene som har vært nødvendige for folket og arbeiderklassen. Lenin og Mao måtte løse oppgaven med å finne lovene for et land med overveiende bondebefolkning, men som sto i en revolusjonær situasjon. Både de og Stalin måtte videre prøve å løse oppgavene med å utvikle sosialisme i et land som var omgitt av en kapitalistisk verdenshadnel, og som stadig var trua av ytre fiender. På disse områdene har de forska, prøvd i praksis og utvikla teorier videre, men på avsløringa av det samfunnsmessige grunnlaget for Kapitalen har de ikke kommet mye lenger. «Det er i revolusjonære perioder at teoriene om samfunnet blir prøvd og reformulert,» sier Bernal. Spørsmålet er om tida er inne i de kapitalistiske land til å «prøve og reformulere» teoriene.

Marit Refstad

«Det forferdeligste prosjektil som er avfyrt mot borgernes hoder.»

Karl Marx
KAPITALEN
FØRSTE BOK

Oktober gir ut «Kapitalen. Første bok» i 4 deler. Første del foreligger nå.

BESTILL NÅ – SPAR 92,-

Favørtillbud fram til 1. mai 1983:

Innbundet kr. 368,- (kr. 92,- pr. delbind)

Etter 1.5.83: kr. 460,- (kr. 115,- pr. delbind.)

Kjøp også «Om å lese Kapitalen. En studieveiledning til Kapitalen. Første bok.» 114 s. kr. 64,-

Jeg bestiller:

_____ eks. Kapitalen 1-4

_____ eks. Om å lese Kapitalen

Navn: _____

Adr.: _____

Postnr./sted: _____

TRONSMO

Bøker Plater Plakater

Kr Augusts gt 19. Tlf 20 25 09

DELTA I KAPITALENSTUDIENE